

© RSC productions.com Diposit legal PM/2170-2008

■ català / búlgar

Каталонският език на Балеарските острови

Каталонският е официален език Балеарските острови в продължение на малко повече от двадесет години. През 1983 г. със Закона за автономия на Балеарските острови се постановява, че “каталонският език, който е роден език на населението на Балеарските острови, заедно с кастилския ще има статус на официален език”.

След повече от двадесет години на официален статус на Каталонския език, 93% от населението разбира езика, 75% го говори и 47% може да чете и пише на него. За да се разберат възможностите на Каталонския език за социална интеграция е необходимо само да се сравнят тези данни с факта, че от един милион души, които живеят на архипелага, само около 60% са родени там.

El català a les Illes Balears

Fa poc més de vint anys que la llengua catalana és oficial a les Illes Balears; així, des del 1983, l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears estableix que “la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, tindrà, juntament amb la castellana, el caràcter d'idioma oficial”.

Després de més de vint anys d'oficialitat de la llengua catalana, el 93% de la població entén l'idioma, un 75% el sap parlar i un 47% pot llegir i escriure en català. Per veure la capacitat d'integració social que té la llengua catalana només cal contrastar aquestes dades amb el fet que a les Illes Balears, del milió de persones que hi viu actualment, només un 60% aproximadament ha nascut a l'arxipèlag.

Произход, територия, каталонски говорещо население

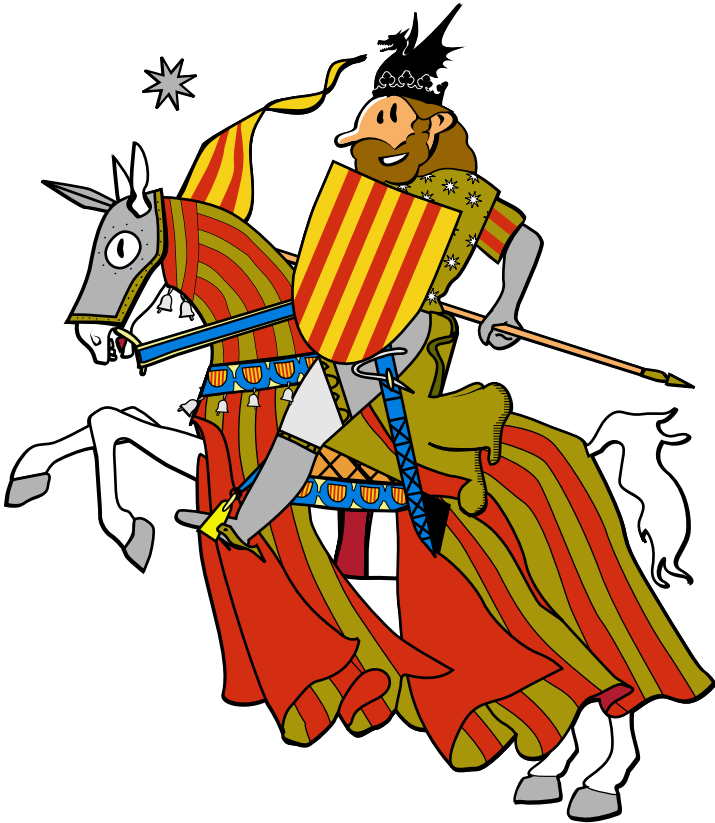
Каталонският език е един от групата романски езици, който се е формирал от 8-ми до 10-ти век на териториите на Каролингската империя, обхващала графствата от Испанския Марш. През 12-ти и 13-ти век със завладяването на нови територии от Арагонското кралство, каталонският език се е разпространявал на юг и изток и езиковата граница се е установила към края на господството на крал Джеймс I.

Районите, където се говори каталонски, са с площ от около 68 000 квадратни километра и с население малко повече от тринадесет милиона души. Понастоящем те са разделени на седем територии, намиращи се в четири държави: Андора (където каталонският е единственият официален език), Алгеро (Италия), Каталония, Балеарските острови, областта Валенсия, източен Арагон (всички са в Испания) и Северна Каталония (Франция).

Origen, territori i població

La llengua catalana, del grup de les neollatines, es va formar entre els segles VIII i X en els territoris de l'Imperi carolingi que formaven els comtats de la Marca Hispànica. Durant els segles XII i XIII es va estendre cap al sud i cap a l'est amb les conquestes territorials de la Corona d'Aragó, i la frontera lingüística va quedar establerta al final del regnat de Jaume I.

El domini de la llengua catalana s'estén sobre 68.000 km² en els quals viuen un mica més de tretze milions de persones. Actualment està dividit en set territoris distribuïts en quatre estats: Andorra (on és l'única llengua oficial), l'Alguer (Itàlia), Catalunya, Illes Balears, Comunitat Valenciana (on es denomina estatutàriament valencià) i Franja de Ponent (Espanya) i Catalunya Nord (França).

Каталонският език е уникален в Европа

Въпреки че каталонският език има някои общи характеристики с малцинствените езици, той се различава от тях поради редица причини, което го прави един от средните по популярност езици (по брой на говорещото население) в Европа. Каталонският е уникален език:

- Поради неговия законен статус. Той е официален език в Андора и заедно с кастилския е официален език и в три испански автономни области (Балеарските острови, областта Валенсия и Каталония).
- Поради неговата демография. Той е деветият по популярност език в Европейския съюз. Повече хора говорят каталонски отколкото фински или датски и броят им е приблизително равен на тези, които говорят шведски, гръцки или португалски в Европа.
- Поради неговото обществено-лингвистично състояние. Никога не е преставало да се говори на каталонски език и той се е предавал от поколение на поколение по нормален начин.
- Поради неговата лингвистична система. Каталонският е език, който е напълно кодифициран и стандартизиран с пълно академично съгласие. Неговите граматически, лексикографски и диалектоложки ресурси, проучванията по историческа лингвистика и т.н., са подобни на тези на основните романски езици.
- Поради неговите културни и литературни традиции. На каталонски са писани текстове и книги без прекъсване от 12-ти век до наши дни. Понастоящем има около 1200 писатели, използващи този език.

El català, un cas únic a Europa

El català, tot i tenir algunes característiques de les llengües minoritàries, se'n diferencia per diversos motius que la situen entre les llengües europees de població mitjana. És un cas únic:

- Pel seu estatut jurídic. És oficial a Andorra i, al costat del castellà, a tres comunitats autònomes espanyoles (Illes Balears, Comunitat Valenciana i Catalunya).
- Per la seva demografia. És la novena llengua de la Unió Europea. El nombre de persones que la parlen és superior al de les que parlen finès o danès, i equiparable al de les que parlen suec, grec o portuguès a Europa.
- Per la seva situació sociolingüística. No s'ha deixat de parlar mai i es transmet de manera intergeneracional amb normalitat.
- Pel seu equipament lingüístic. És un idioma plenament codificat, normativitzat i estandarditzat amb un total consens acadèmic. Els seus recursos lingüístics i estudis sobre gramàtica, lexicografia, dialectologia, terminologia, història de la llengua, etc. són comparables amb els de les grans llengües llatines.
- Per la seva tradició cultural i literària. El català compta amb textos escrits, ininterrompudament, des del segle XII. Actualment hi ha més de 1.200 autors literaris vius.

Каталонският език и официалните езици на Европейския съюз

В сравнение с официалните езици на Европейския съюз, каталонският е на девето място по брой на населението на районите, където се говори на този език. Само дори частите от Европейския съюз, където каталонският е официален език (Каталония, областта Валенсия, Балеарските острови), са с по-голямо население от териториите, където официалните езици са гръцки, португалски, чешки или шведски.

El català i les llengües oficials de la Unió Europea

En relació amb les llengües oficials de la Unió Europea, el català és la novena pel que fa al nombre d'habitants en el seu territori. Només els territoris de la Unió Europea on el català és oficial (Catalunya, Comunitat Valenciana i Illes Balears) tenen més població que els territoris en què són oficials el grec, el portuguès, el txec o el suec.

Езици (по брой на населението) Llengües per població

Немски	90,675,733	2004
Френски	66,552,952	2005
Английски	63,752,103	2004 Великобритания, 2002 Ирландия
Италиански	58,462,375	2005
Испански	44,108,530	2005
Полски	38,190,000	2003
Холандски	22,381,351	2005 Белгия, 2006 Холандия
Румънски	21,733,556	2003
Каталонски (роден език)	13,247,225	2005
Каталонски (официален език)	12,735,786	2005
Гръцки	11,862,884	2004 Гърция, 2006 Кипър
Португалски	10,529,300	2004
Чешки	10,251,079	2005
Унгарски	10,142,362	2004
Шведски	9,341,430	2006
Български	7,718,750	2005
Датски	5,427,459	2006
Словашки	5,384,822	2005
Фински	5,255,580	2005
Ирландски	3,917,203	2002
Литовски	3,403,200	2006
Латвийски	2,306,400	2005
Словенски	2,001,700	2005
Естонски	1,347,510	2005
Малтийски	398,534	2006

Източник: DGPI, въз основа на официалните статистически данни на всяка държава

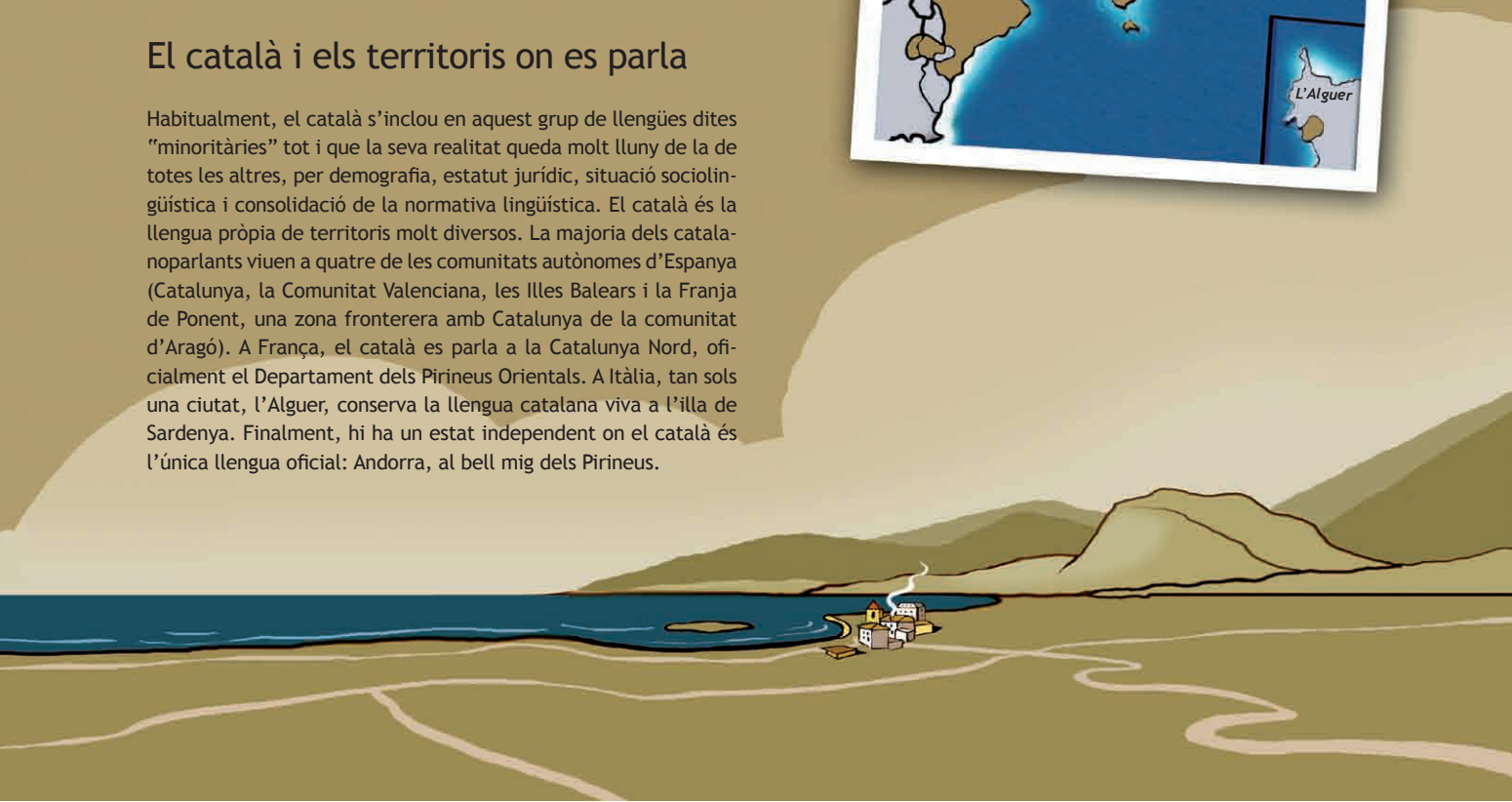

Каталонският език и териториите, където се говори

Каталонският език обикновено се счита за един от групата “малцинствени” езици, въпреки факта, че той значително се различава от другите поради неговата демография, законен статус, обществено–лингвистично състояние и консолидация на лингвистичните му стандарти. Той е роден език на хора, живеещи в много различни области и територии. Повечето от хората, говорещи каталонски, живеят в четири испански автономни области: Каталония, областта Валенсия, Балеарските острови и “Франя де Понент”, която е част от Арагон, граничеща с Каталония. Във Франция на каталонски се говори в Северна Каталония, известна с официалното име Département de Pyrénées–Orientales. В Италия има само един град – Алгеро в Сардиния, където се е запазил каталонският език. И разбира се, съществува една независима държава, където каталонският е единственият официален език: Андора, разположена в сърцето на Пиринейските планини.

El català i els territoris on es parla

Habitualment, el català s’inclou en aquest grup de llengües dites “minoritàries” tot i que la seva realitat queda molt lluny de la de totes les altres, per demografia, estatut jurídic, situació sociolingüística i consolidació de la normativa lingüística. El català és la llengua pròpia de territoris molt diversos. La majoria dels catala-noparlants viuen a quatre de les comunitats autònomes d’Espanya (Catalunya, la Comunitat Valenciana, les Illes Balears i la Franja de Ponent, una zona fronterера amb Catalunya de la comunitat d’Aragó). A França, el català es parla a la Catalunya Nord, oficialment el Departament dels Pirineus Orientals. A Itàlia, tan sols una ciutat, l’Alguer, conserva la llengua catalana viva a l’illa de Сарденя. Finalment, hi ha un estat independent on el català és l’única llengua oficial: Andorra, al bell mig dels Pirineus.

Знание на каталонски език

Знанието на каталонски език в областите и териториите, където той се счита за роден език, не е еднакво поради редица исторически и политически причини. Въз основа на последните данни за степента на знание на езика, може да се направи извода, че девет милиона души могат да говорят каталонски и единадесет милиона души го разбират. Почти шест милиона души могат правилно да говорят, четат и пишат на каталонски език.

El coneixement del català

El coneixement de la llengua en els territoris que la tenen com a llengua pròpia és desigual a causa de la diversitat de realitats històriques i polítiques. De les darreres dades sobre el grau de coneixements lingüístics es dedueix que el nombre de persones capaces de parlar-la és de nou milions i el de les que la poden entendre d’onze milions. En total, hi ha prop de sis milions de persones que saben parlar, llegir i escriure en català.

Общ брой на населението ¹ Població total ¹	Разбират каталонски ² Entén el català		Говорят каталонски Parla el català		Пишат на каталонски Escriu en català	
Katalonien (2003)	6,813,319	97%	6,608,919	85%	5,791,321	62%
Област Валенсия (2004)	4,543,304	76%	3,452,911	53%	2,407,951	25%
Балеарски острови (2003)	947,361	93%	881,046	75%	710,521	47%
Франя де Понент (1994)	50,000	99%	49,500	90%	45,000	26%
Андора (2004)	76,875	96%	73,800	79%	60,731	61%
Алгеро (2004)	39,985	90%	35,987	61%	24,391	13%
Северна Каталония (2004)	421,182	68%	286,404	37%	155,837	11%
	12,892,026		11,388,566		9,195,752	
					5,916,765	

Източник: DGPL въз основа на данни от Generalitat de Catalunya, the Generalitat Valenciana and the Govern de les Illes Balears
1– Броят на населението отговаря на данните от преброяването в годината на съответното социологично проучване
2– Резултатите от проучванията са екстраполирани към общия брой на населението

